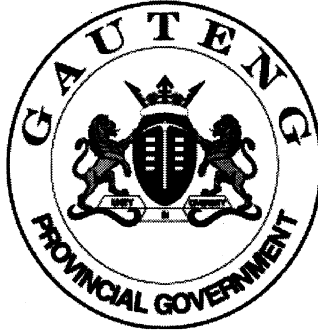

**SENIOR CERTIFICATE
EXAMINATION
*SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN***

**FEBRUARY / MARCH
*FEBRUARIE / MAART***

2007

**SETSWANA PUO YA
NTLHA SEEMOGARE**

Pampiri ya Bobedi

SG

117-2/2

SETSWANA PRIMARY/FIRST LANG SG: Paper 2

**8 pages
8 bladsye**

117 2 2

SG

X05

**COPYRIGHT RESERVED / KOPIEREG VOORBEHOU
APPROVED BY UMALUSI / GOEDGEKEUR DEUR UMALUSI**

LEFAPHA LA THUTO LA GAUTENG
TLHATLHOBO YA MAKGAOLAKGANG

SETSWANA PUO YA NTLHA
SEEMOGARE
(Pampiri ya Bobedi)

NAKO: Diura tse 2

MADUO: 75

DITAELO:

- Pampiri e, e arogantswe ka dikarolo tse tharo A, B, le C.
- Buisa ditaelo tsa karolo nngwe le nngwe pele o araba dipotso.
- Dirisa dipalo tse di dirisitsweng, se fetole dipalo tsa dipotso.
- Araba dipotso tsotlhe ka Setswana mme mokwalo wa gago o bonale.

**KAROLO YA A
MABOKO**

POTSO 1

Mo karolong e, o tshwanetse go araba dipotso di le PEDI fela.

Selelo sa mmoki – M.C.D. Mogotsi

1.1 Buisa temane ke eo, mme morago o arabe dipotso tse di latelang:

Badisa ba kae?

Badisa ba nnete ke ba maabane,
Lesomo le neng le itse kgomo;
3 Modisa ke segatthamela-masisi
Matlhale a a sa lweleng bogogo.
Mo kope go go ipolelela o tle o je monate,
6 O ke o utlwe boswa jwa puo a bo ruile.
Rraagwe ka moretliwa a kile a bo mo naya;
Letsopa leo le sa ntse le re gakgamaditse
9 Le tlotse maabane le latela naledi,
Mme la soboloka puo le setso la tshaba ka tsone
Gonne letsatsi le tlhabile ka phifalo e kgolo.
12 Ga le a ya gope, le latetse bo Rraetsho-mogolo,
Mme la rwala mphaatshane le lone la tsena ka sekgwa;

La kgokgoetsa tlotlo le betilwe ke pelo,
Mme ga se itse ipe se se mo pelong ya lone.

- 1.1.1 Mokwadi o kaya eng ka setlhogo sa leboko le? (2)
- 1.1.2 Tlhalosa tiro ya modisa. (1½)
- 1.1.3 Ka dintlha di le PEDI bontsha gore badisa ba bogologolo ba ne ba itse eng? (2)
- 1.1.4 Ke ponagalo efe ya poko e e tlhagelelang mo meleng 11 le 12? (1)
- 1.1.5 Tshegetsa karabo ya 1.1.4 ka go nopola ponagalo eo. (1)
- 1.1.6 Naya tlhaloso ya mafoko a a latelang:
- (a) Segatlhamelamasisi. (2)
- (b) Mphaatšhane (2)
- 1.1.7 Fa leina la sekapuo se se dirisitsweng mo moleng 13 (1)
- [12½]**

1.2 Buisa temana ke eo, mme morago o arabe dipotso tse di latelang:

Masiela

Borra, ba ba tshwanang le lona ba a tlhokwa.
Mabitleng lo rototse matlho, maina ona re a tshotse;
3 Bophakamasela lo latlhile bana!
Kopang badimo, lo boeleng lefatsheng leno,
Mme lo re tlele ka botshelo jwa Selegodimo.
6 Gongwe e ka re badipa bano ba lo bona, ra bona boiketlo
Aitsane lo re siile lo epile pitso;
Re sa baba ditsebe ka pilediwa e lwelwa;
9 Re kokometse, mme re eme re letile;
Re tlhokofetse, mme re emetse kgomotso.

- 1.2.1 Masiela ke eng? (2)
- 1.2.2 Maikutlo a mmoki ke afe? (1)
- 1.2.3 Tshegetsa karabo e e mo go 1.2.2 ka go fa dikao di le PEDI gore ke ka ntlha ya eng mmoki a le mo maikutlong ao. 2x2=(4)
- 1.2.4 Naya tlhaloso ya seane se se fitlhelwang mo moleng 8. (2)
- 1.2.5 Kwala ponagalo ya poko e e tlhagelelang mo meleng 9 le 10. (1)
- 1.2.6 Tshegetsa karabo ya 1.2.5 ka go nopola ponagalo eo ya poko. (1)
- 1.2.7 Tlhalosa mola wa 7. (1½)
- [12½]**

1.3 Buisa temana ke eo, mme morago o arabe dipotso tse di latelang :

Batlase lo njetse kgomo

Mokai le ene ke yole, o ntshitshe matlho ka logora;
Dinama, motho wa batho, o ntse a di tloletsa ba sa mmone.
Bona fela jaaka motsalae, Serobele, a mo eme nokeng. 3
Leba, ba itsa mpa tsa bone bo kgora.
Rure, banna ba, ga ba je ba a olela.

- 1.3.1 Kgomo e e jewang ke Batlase ke ya eng? (1½)
- 1.3.2 Motho yo o tloletsang ba sa mmone o dira eng? (2)
- 1.3.3 Ke ponagalo efe ya poko e e tlhagelelang mo meleng 3 le 4. (1)
- 1.3.4 Tshegetsa karabo ya 1.3.3 ka go nopola ponagalo eo. (1)
- 1.3.5 Tlhalosa mafoko a a thaletsweng. 2x2=(4)
- 1.3.6 Fa sekapuo se se dirisitsweng mo moleng 5. (1)
- 1.3.7 'Go itsa mpa go kgora'ke go dira eng? (2)
- [12½]**

1.4 Buisa temana ke eo, mme morago o arabe dipotso tse di latelang:

Mokgokolosa

3 A fetile fela a sa ntherisa,
A otlhile thapo, a ikela ga soke,
Mme a re tlogela re tsutsubane.
6 Ngwana a ka go botsa motlhala o,
O tlhoka le ke go tla ka karabo e lobaletse,
O tshaba le ke go kaya tse di lo diragaletseng,
9 Gonne di sa itsheka sentle mo kgopolong.
Botsofe, o mpogisetsang ke sa rate go tsofala?
Metsotso ke eno e thubile belo la kgaisano,
12 Letsatsi le lone ga le re atametse,
Mme ke fano re kgaolwa bošeng,
Re folositswe thabeng ra bewa mokgokoloseng.
Re itaola, re koo re ganne.
15 Botshelo le bone bo a tšhwemoga;
Re robala, re tlabetswe rure,
Mme mebele ya rona ke, 'kampa ya malwetse'.
18 Ka gale, re robala re sa itumela.

- 1.4.1 Mmoki o kaya eng mo moleng 1? (2)
- 1.4.2 Fa leina la sekapuo se se dirisitsweng mo temaneng e. (1)
- 1.4.3 Tshegetsa karabo ya gago ka go nopola mola o sekapuo se se mo go 1.4.2 se dirisitsweng mo go ona. (2)
- 1.4.4 Ke ponagalo efe ya poko e e tlhagelelang mo meleng 12 le 13? (1)
- 1.4.5 Tshegetsa karabo ya 1.4.4 ka go nopola ponagalo eo ya poko. (1)
- 1.4.6 Naya bokao jwa mafoko a:
- (a) O mpogisitse. (2)
- (b) Go folosiwa thabeng. (2)
- 1.4.7 Bolela gore leboko le ke la mofuta ofe. (1½)
- [12½]

MADUO A KAROLO YA A: [25]

**KAROLO YA B
TERAMA**

POTSO 2

Araba potso e le nngwe fela mo karolong e. Fa o araba 2.1 mo go Karolo B, o tshwanetse go araba 3.2 mo go Karolo C, mme fa o araba 2.2 mo go Karolo B o tshwanetse go araba 3.1 mo go Karolo C.

Dintshontsho tsa lorato – L.D. Raditladi

2.1 Buisa temana e e latelang, mme morago o itse go araba dipotso:

- A : A ke go boleetse toro ya me, rra?
B : Nnyaa, ditoro maaka.
A : Ke lorile toro e e gakgamatsang bosigo.
B : O lorile eng?
A : Ke lorile Mmamotia a sule,
Sakoma le kalafi ba sule.
Mephato ya morafe e ba batla
Mono le kwa fatsheng la Bakgatla.
B : Ke a dumela o ka nna wa lora jalo:
Kilo ya gago mo go Mmamotia kgolo,
A : Ga se kilo, ke ditoro.
B : Ditoro ke moriti wa dikakanyo,
O akanya selo, bosigo o se lore.

A : Ka ke foo wa re ke ila Mmamotia,
E rile dilwana ke ntse ke di bitia,
Ka bona ke utlwela Mmamotia botlhoko,
Keletso e le go mo direla poloko,
Go mo golola diatleng tsa ga Kalafi

- 2.1.1 Fa maina a dibui **A** le **B**. (2)
- 2.1.2 Ba bua ba le kwa kae? (1)
- 2.1.3 Dibui tse di tsalana jang le Mmamotia? (2)
- 2.1.4 Go ya ka phuthololo ya Terama, baanelwa ba mmui **A** a reng o ba lorile ba sule ba wela mo mefuteng efe ya baanelwa? (3)
- 2.1.5 A toro ya mmui **A** e ne ya nna nnete? Tshegetsa karabo ya gago. (3)
- 2.1.6 Terama e, ke ya mofuta ofe? (1)
- 2.1.7 Tlhalosa gore mephato ya merafe e ne e batlelang Mmamotia, Kalafi le Sakoma. (2)
- 2.1.8 Ke ka ntlha ya eng fa mmui **B** a re mmui **A** o ila Mmamotia? (2)
- 2.1.9 Mmui **B** o kaya eng fa a re ditoro ke moriti wa dikakanyo? (2)
- 2.1.10 Mmui **A** o ne a dira eng go bontsha fa a utlwela Mmamotia botlhoko? (2)
- 2.1.11 Mmui **A** o ne a rata go golola Mmamotia jang mo diatleng tsa ga Kalafi? (2)
- 2.1.12 Mmamotia le Kalafi ba kwa kae? (1)
- 2.1.13 Ba ne ba ile go dira eng kwa lefelong le o le kaileng mo go 2.1.12? (2)

[25]

KGOTSA

- 2.2 2.2.1 Tlhalosa mareo a a latelang go ya ka tiriso ya ona mo tshekatshekong ya terama

- (a) Kgotlhang.
(b) Mogapatiro/molwantshiwa.
(c) Mokganatiro/molwantshi.
(d) Badiragatsi ba mmopa.
(e) Badiragatsi ba nama le madi.

2x5=(10)

- 2.2.2 Kwala mela e le metlhano ka semelo sa ga Poloko, mme ntlha nngwe le nngwe e tshegetswe ka lebaka. 2x2=(10)
- 2.2.3 Naya seabe sa ga Rrekgosi jaaka tsala ya ga Sakoma mo terameng e. Kwala dintlha di le TLHANO fela. 1x5=(5)

MADUO A KAROLO YA B: [25]

**KAROLO YA C
PADI**

POTSO 3

Mo karolong e, moithuti o tshwanetse go araba potso e le nngwe fela. Fa o arabile 3.1 mo go karolo ya C, o tshwanetse go araba 2.2 mo go karolo ya B. Fa o, araba 2.1 mo go karolo ya B o tshwanetse go araba 3.2 mo go karolo ya C.

Masaikategang a Magodimo – J M K Mekgwe

3.1 Buisa temana e e latelang, mme morago o arabe dipotso:

Lentswe ka kwa molapong la thuba tidimalo e e neng e rena gona kgantelenyana: "Ema, monna; go sa nneng jalo ke a thuntsha!" A gwalala, motho wa mmala wa sebito, a akantse lona lobelo fela.
Fa nka tshwara molapo go ise go diragale sepe, a eta a akanya, ba itse gore se ileng se a bo se ile...
Go o tshwara gona, a o tshwara, molapo. Mme e seng jaaka a ne a akantse! Gonne o ne a saletswa ke sekgalanyana, sekgalanyana fela, fa tlhobolo e lela. Ya lela la ntlha go sa diragale sepe. Ya re e lela la bobedi le la boraro, a pheuga sekapampitshana. Ga re phatshaa, a ba a sala a kokobetse mo godimo ga metsi o ka re ke kwena e bobetse phologolo e e madimabe, e e tla tlang go nwa foo.

- 3.1.1 Fa leina la moanelwa yo o laelwang go ema. (1)
- 3.1.2 Ke bomang ba ba mo laelang go ema? Naya maina a bona. (2)
- 3.1.3 Maina a batho ba o ba kaileng mo go 3.1.2 a ile boreeelong. Tshegetsatsa ntlha e ka lebaka mo leineng lengwe le lengwe. 2x2=(4)
- 3.1.4 Ke ka ntlha ya eng fa moanelwa yo o laelwang go ema a jele lenaga jaana? (2)
- 3.1.5 Lebaka le le dirileng gore a je lenaga jaana ke lefe? Naya dintlha di le PEDI go tshegetsatsa karabo ya gago. 2x2=(4)
- 3.1.6 Tihalosa dikgobalo tsa moanelwa yo morago ga gore tlhobolo e lele la bobedi le la boraro. 2x2=(4)
- 3.1.7 Naya o bo o tshegetse dintlha di le PEDI tsa semelo sa mothuntshiwa. (4)

- 3.1.8 Go kaiwa eng fa go twe tema ya bofelo ya moanelwa yo o neng a thuntshiwa e wetse ka mokgwa wa tshwanologo? (2)
- 3.1.9 Feleletsa seane se: se ileng se a bo se ile..... (1)
- 3.1.10 Morero wa padi e, ke ofe? (1)
- [25]**

KGOTSA

- 3.2 Ditiragalo tsa Lamatlhatso wa 9 Lwetse di tlala seatla. Anela ditiragalo tsa letsatsi le go simolola mo mosong kwa motseng wa Nkaikela pele ga fa go iwa kwa metshamekong ya dipitse go fitlha Rrankelenyane a tsena ka lenga la seloko. Kwala tlhamo e e sa feteng tsebe le seripa. **[25]**

MADUO A KAROLO YA C: [25]

PALOGOTLHE: 75